

Nr 111.*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående statsbidrag till byggande av fiskehamnar
m. m.*

(4:e avd.)

I propositionen nr 200 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 5 mars 1948, dels berett riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av de av 1944 års fiskehamnsutredning uppdragna riktlinjerna för fiskehamnsbyggandet, dels ock föreslagit riksdagen att godkänna av departementschefen förordade ändringar i gällande bestämmelser rörande statsbidrag till byggande av fiskehamnar.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1943 uppdrog dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet den 4 januari 1944 åt sakkunniga att i enlighet med angivna riktlinjer inom departementet biträda med utredning rörande planläggning av statliga och statsunderstödda fiskehamnsanläggningar. De sakkunniga, som antagit benämningen 1944 års fiskehamnsutredning, ha den 1 november 1947 avgivit betänkande med förslag till byggande av fiskehamnar m. m. (SOU 1947: 63).

I anslutning till i nämnda betänkande framförda förslag har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bilaga 8, punkt 27) föreslagit riksdagen, dels att ersätta de båda reservationsanslag, under vilka medel tidigare anvisats till byggande, utvidgning och förbättring av fiskehamnar, nämligen Utvidgning och förbättring av statens fiskehamnar och farleder samt Bidrag till byggande och underhåll av statsunderstödda fiskehamnar, med ett gemensamt reservationsanslag, benämnt Byggande av fiskehamnar, dels att under sistnämnda nya anslag anvisa 1 500 000 kronor.

Sedan numera beredningen av de sakkunnigas förslag avslutats, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition anmält i förslaget upptagna frågor i övriga delar.

För att utröna behovet av fiskehamnar ha de sakkunniga föranställt om en genomgång av sådana framställningar om statsbidrag till byggande av fiskehamnar som, enär tillgängliga anslag icke medgivit omedelbar medelsanvisning, blivit vilande hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ävensom till styrelsen ingivna ansökningar om upprättande genom styrelsens försorg av arbetsplaner för motsvarande hamnarbeten. De sakkunniga ha därefter hos vederbörande länsstyrelser anhållit om utlåtande över de sålunda anmälda pro-

jekten, deras angelägenhet m. m. samt om statistiska uppgifter om fiskets omfattning på respektive orter, yrkes- och binäringsfiskarnas antal, båtbeståndets storlek och beskaffenhet o. s. v. Det sålunda hopbragta materialet — omfattande inalles 334 projekt, varav 22 avse utvidgnings- och förbättringsarbeten vid statens fiskehamnar, 75 motsvarande arbeten vid statsunderstödda fiskehamnar och återstoden eller 237 företag nyanläggningar (hamn- och farledsarbeten å orter, där sådana arbeten icke tidigare utförts med statsbidrag) — har sedan granskats av de sakkunniga, vilka därvid jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t föranstaltat om upprättande av preliminära arbetsplaner med kostnadsberäkningar för sådana arbeten, som enligt de sakkunnigas mening kunde komma till utförande. På grundval av denna granskning, vid vilken de sakkunniga sökt bedöma icke endast, huruvida ifrågasatta arbeten över huvud vore motiverade ur näringsekonomiska synpunkter, utan även huruvida dessa arbeten kunde åtminstone tills vidare begränsas, ha de sakkunniga utarbetat sina förslag till fortsatt fiskehamnsbyggande.

Vid sin prövning av de genomgångna arbetsprojekten ha de sakkunniga i stort sett utgått från följande allmänna grunder.

Endast sådana företag ha syntts böra komma till utförande, vilka helt eller i varje fall till övervägande delen kunna anses komma fiskets utövare till godo. Arbeten som väsentligen avse handelssjöfartens behov eller rena kommunikationsändamål ha icke förordats utom i fråga om vissa av statens fiskehamnar, vilka i större utsträckning kommit att användas för handelssjöfart och för vilka erforderliga förbättringar i fortsättningen liksom hittills syntts böra bekostas av för fiskehamnsändamål anvisade medel.

Andra arbeten än sådana, vilkas omfattning och kostnad varit anpassade efter nu föreliggande behov och, som regel, efter nuvarande antal fiskare och båtbestånd, ha ej ansetts böra komma till utförande. I fråga om vattendjup och utrymme ha föreslagna arbeten dock syntts böra dimensioneras med viss hänsyn till den övergång till större båttyper, som kan förväntas.

För att komma till utförande bör ett hamnprojekts belägenhet vara sådan, att en snabb och rationell transport av ilandförda fångster till konsumtions- och beredningsorter är möjlig.

Vid utarbetandet av de sakkunnigas förslag har beaktats icke endast behovet av hamnar å fiskarnas bosättningsorter utan även behovet av stöd- och nödhamnar inom sådana områden, där ett mera omfattande fiske äger rum.

Utifrån angivna utgångspunkter ha de sakkunniga förordat en *förbättring* av 16 statens fiskehamnar för en beräknad kostnad av 4 098 500 kronor samt *nyanläggning* av 121 och *förbättring* av 53 statsunderstödda fiskehamnar för en kostnad av 21 489 100 kronor. Därjämte ha de sakkunniga förordat ett mindre antal som »*smärre arbeten*» betecknade företag, vart och ett kostnadsberäknat till högst 10 000 kronor. Kostnaden för sådana nu och under de närmaste åren erforderliga smärre arbeten har uppskattats till omkring 10 % av kostnaden för övriga fiskehamnsarbeten eller till 2 567 400 kronor, varför

ett genomförande av de sakkunnigas förslag beräknats draga en kostnad av sammanlagt 28 155 000 kronor.

Enligt sina direktiv ha de sakkunniga haft att sammanföra resultaten av sin prövning av föreliggande hamnbyggnadsbehov i en plan, ägnad att tjäna till ledning för medelsanvisningen under en tidsperiod av lämplig utsträckning. Med hänsyn till att de förordade arbetena ansetts motsvara det omedelbara behov av fiskehamnsarbeten, som bör tillgodoses utan oskäligen tidsutdräkt, ha de sakkunniga funnit sig böra begränsa denna tidsperiod till 5 år. Inom denna tidsperiod ha de sakkunniga fördelat de förordade hamnbyggnadsprojekten efter deras angelägenhet, varvid i första hand av länsstyrelserna avgivna förslag legat till grund för fördelningen. Nämnade angelägenhetsgradering har begränsats till att avse en prövning av ordningsföljden mellan företagen inom varje särskilt län, varvid dock Skaraborgs och Värmlands läns fiskehamnar vid Väneren prövats gemensamt. De sakkunniga ha sålunda föreslagit, att till grund för utförandet av de förordade hamnbyggnadsprojekten och för beräkning av medelsanvisningen härför läggas en *5-årsplan för byggande av fiskehamnar* (intagen såsom bilaga till statsrådsprotokollet).

De sakkunniga ha icke ansett sig böra förorda anläggning av nya statliga fiskehamnar men föreslå, *dels* att förbättring av redan befintliga, staten tillhöriga fiskehamnar även i fortsättningen skall bestridas helt med statsmedel, *dels ock* att gällande bestämmelser om statsbidrag till statsunderstödda fiskehamnar uppmjukas så, att bidrag må beviljas med högst 90 % av verkliga byggnadskostnaden, där ej på grund av särskilda skäl högre bidrag prövas böra beviljas. Med utgångspunkt från nämnda förslag och med hänsyn därjämte tagen till att medel böra göras tillgängliga icke endast för hamnarbeten å i planen upptagna orter och för nyssnämnda förutsedda smärre arbeten utan även i någon omfattning för brådiskande, nu oförutsedda arbeten, ha de sakkunniga beräknat det totala behovet av statsmedel för 5-årsperioden till 27 000 000 kronor. Under hänvisning till att för budgetåret 1947/48 redan anvisats sammanlagt 1 500 000 kronor för fiskehamnsarbeten förorda de sakkunniga, att för budgetåret 1948/49 anvisas 3 900 000 kronor och för vart och ett av de fyra därpå följande budgetåren 5 400 000 kronor till bidrag till byggande av fiskehamnar.

De sakkunniga ha framlagt vissa förslag, som förutsätta ändringar i gällande bestämmelser angående byggande av fiskehamnar, givna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 10 augusti 1928 angående statsbidrag till byggande, förbättring och underhåll av allmänna hamnar och farleder (nr 328) med däri den 17 maj 1935 (nr 188) gjorda ändringar. Nämnade kungörelse avser icke endast statens och statsunderstödda fiskehamnar utan jämväl handelshamnar och farleder.

Med hänsyn till att de sakkunniga icke ansett sig böra förorda nyanläggning av någon ytterligare statens fiskehamn, ha skäl icke längre synts föreligga att i en författning angående statsbidrag till byggande av hamnar bibehålla be-

stämmelser angående statens fiskehamnar. För handläggningen av ärenden rörande förbättring av redan existerande sådana hamnar, vilka äro underställda det statliga väg- och vattenbyggnadsverkets vård och förvaltning, förutsätta de sakkunniga, att erforderliga bestämmelser komma att av Kungl. Maj:t meddelas verket.

Då vad gäller handelshamnar f. n. en särskild utredning pågår, 1944 års hamnutredning, som torde komma att framlägga förslag till ändrade bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag till handelshamnar och farleder, i avvakten på vilka nu gällande bestämmelser för dessa hamnar torde böra bibehållas, ha de sakkunniga funnit, att erforderliga nya bestämmelser rörande statsunderstödda fiskehamnar böra meddelas i en särskild, enbart för dessa hamnar tillämplig ny kungörelse. De sakkunniga ha uppgjort förslag till sådana nya bestämmelser.

I syfte att möjliggöra en decentralisering av statsbidragsärendenas handläggning ha de sakkunniga föreslagit, att statsbidrag till byggande av fiskehamn skall kunna beviljas av Kungl. Maj:t »eller, där Konungen så förordnar, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen». Enligt de sakkunnigas mening bör denna åtminstone i fråga om smärre arbeten anförtros att inom ramen av de varje län tilldelade anslagsmedlen bevilja bidrag, där styrelsen är av samma mening som vederbörande länsstyrelse och lantbruksstyrelsen.

I fråga om statsbidragets storlek ha nuvarande bestämmelser, vilka medge ett bidrag av intill 90 % av verkliga kostnaden, av de sakkunniga föreslagits bli kompletterade så, att Kungl. Maj:t, där särskilda skäl därtill föreligga, må kunna fastställa högre bidrag. De sakkunniga ha avsett, att högre bidrag än 90 % skulle kunna komma i fråga för hamnar, vilka kunna förväntas komma att i betydande utsträckning användas av andra än ortens egna fiskare, eller för hamnar, där arbetena på grund av särskilt ogynnsamma naturförhållanden komma att draga exceptionellt höga kostnader.

I nu gällande bestämmelser angående statsunderstödda fiskehamnar stadgas, att vid av storm eller annan naturhändelse vållad skada å sådan hamn iständsättandet skall ske genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg och kostnaden härför fördelas å staten och hamnens ägare eller innehavare efter samma grunder, som tillämpats beträffande anläggningskostnaden. Enligt de sakkunniga har detta stadgande vid flera tillfällen missförståtts därhän, att staten ansetts vara skyldig att för all framtid hålla i stånd hamn, som anlagts med statsunderstöd, även om hamnen förlorat så mycket i betydelse, att kostnaderna för dess hållande i stånd icke kunna anses motsvara dess nytta. De sakkunniga föreslå för den skull, att nämnda stadgande slopas och att som en konsekvens därav statsbidrag för reparation av skador, som ej äro att hänföra till normalt underhåll, skall beviljas endast efter i vanlig ordning ingiven ansökan.

Enligt nu gällande bestämmelser skall för varje statsunderstödd fiskehamn årligen efter väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beprövande viss del av bruttoinkomsten från hamnrörelsen avsättas till en underhållsfond, ur vilken medel

till hamnens underhåll och förbättring må användas endast i den mån väg- och vattenbyggnadsstyrelsen det medgiver. De sakkunniga ha funnit, att hamninkomsterna i fiskehamnarna oftast äro så begränsade, att de i sin helhet erfordras för täckande av utgifterna för normalt årligt underhåll och drift. I sådana fall nödgas hamnintressenterna verkställa uttaxering av medel för normalt hamnunderhåll, samtidigt som de till följd av förutnämnda bestämmelse måste avsätta medel för arbeten, varom man icke vet, om och när arbetena bli erforderliga. Till de sakkunniga ha från olika håll framförts önskemål om att nämnda föreskrift om avsättning till underhållsfonder slopas, vilket de sakkunniga även föreslå.

För genomförande för fiskehamnsändamål av sådana smärre arbeten, vilkas beräknade kostnad ej överstiger 10 000 kronor, föreslå de sakkunniga, att statsbidrag skall kunna åtnjutas på enklare villkor än då fråga är om övriga arbeten. Medan de sakkunniga i fråga om dessa senare arbeten såsom villkor för erhållande av statsbidrag förorda föreskrift, att särskilt hamnområde skall vara avstyckat och lagfart därå beviljad samt att hamnavgifter obligatoriskt skola upptagas, föreslås att dessa villkor icke skola uppställas som förutsättning för statsbidrag till nämnda smärre arbeten på orter, där statsunderstödd fiskehamn ej förut finnes.

Över fiskehamnsutredningens betänkande ha utlåtanden avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lotsstyrelsen, kommerskollegium, statskontoret, riksräkenskapsverket, chefen för marinen, länsstyrelserna i Stockholm, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Svenska västkustfiskarnas centralförbund, Vänerens fiskareförbund samt Svenska teknologföreningen.

Departementschefen har anfört följande.

»I likhet med de sakkunniga finner jag det riktigt och rationellt, att samhällets strävanden att öka och förbättra tillgången på lämpliga hamnar för fiskets behov baseras på en flerårsplan. Man torde därigenom dels kunna ernå gynnsammare betingelser för utbyggnadsarbetets genomförande och den härför erforderliga arbetsorganisationens lämpliga avpassning och dels få en grund för bedömandet av i vilken ordning olika projekt böra komma till utförande med hänsyn tagen till deras angelägenhet liksom för den nödvändiga avvägningen mellan olika lokala intressen. Den plan, som i detta syfte framlagts av de sakkunniga, liksom den föregående utredning och inventering av de aktuella behoven, varpå den grundats, synes mig också i stort sett kunna giva en ledning för den fortsatta administrativa handläggningen av utbyggnadsverksamheten liksom för bedömande av den erforderliga medelsanvisningen härför. I likhet med vad bl. a. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

i sitt remissyttrande anfört, och såsom de sakkunniga själva torde ha avsett, förutsätter jag dock, att det kan bli nödvändigt att i olika avseenden företaga jämkningar i planen i vad gäller såväl arbetsprojektens utformning och omfattning som deras inbördes gradering ur angelägenhetssynpunkt. Icke minst i länsstyrelsernas remissyttranden i de delar dessa berört de för de enskilda orterna föreslagna projekten ha framkommit invändningar i dessa avseenden, vilka — ehuru de såsom närmast hänförliga till den fortsatta administrativa handläggningen av frågan icke närmare redovisats i det föregående — synas böra tagas under övervägande i samband med prövningen av statsbidragsansökningar i de enskilda fallen. Remisshandlingarna torde i sådant syfte böra överlämnas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Andra skäl, som enligt min mening likaledes kunna nödvändiggöra jämkningar i varje fall i tidsplanen för det ifrågavarande utbyggnadsprogrammets genomförande, ha samband med det rådande tidsläget, nämligen med såväl den nuvarande bristen på arbetskraft och byggnadsmaterial som nödvändigheten att hålla tillbaka investeringsverksamheten. Såsom framgår av mitt anförande till statsrådsprotokollet i samband med Kungl. Maj:ts avlåtande till riksdagen av årets statsverksproposition (bilaga 8, punkt 27), har jag med hänsyn härtill icke ansett mig för budgetåret 1948/49 kunna förorda anvisande av anslag till byggande av fiskehamnar med fulla det belopp, som de sakkunniga föreslagit, och även om det är mig angeläget, att den behövliga upprustningen av vårt fiskehamnsbestånd snarast möjligt kommer till stånd, torde det vara ofrånkomligt, att vid utbyggnadsverksamhetens genomförande hänsyn toges till den fortsatta utvecklingen av det ekonomiska läget.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och länsstyrelsen i Malmöhus län ha anfört vissa synpunkter på önskvärdheten av en koncentration av fisket till färre fiskehamnar samt på behovet av att fiskets lokaliseringsfrågor prövas i ett vidare sammanhang. I viss mån synas mig även dessa synpunkter vara av den vikt, att de förtjäna att bedömas i samband med det slutliga ställningstagandet till planens detaljer och att de därvid kunna föranleda jämkningar i denna. Det torde vara uppenbart, såsom nu senast också 1945 års fiskeriutredning påpekat, att fiskerinäringens lokalisering, vad gäller fiskarnas bosättningsplatser, icke alltid är den ur olika synpunkter gynnsammaste och att en viss koncentration av fisket till färre fiskelägen i och för sig kunde vara fördelaktig. Det torde förhålla sig så, att fiskare flerstädes utmed våra kuster äro bosatta på platser, som få anses olämpliga med hänsyn till betingelserna såväl för själva fisket som för avsättningen av fångsterna, och det torde likaledes vara obestridligt, att många fiskelägen äro för små och ha ett för litet antal yrkesutövande fiskare för att det skall vara ekonomiskt möjligt att förse dem med de hamnar och anläggningar i övrigt, som numera te sig önskvärda. En koncentration av fisket skulle otvivelaktigt i dessa avseenden medföra väsentliga fördelar. Det skulle bli lättare i ekonomiskt hänseende att förse fiskelägena med tillräckligt stora, djupa och välutrustade hamnar, det skulle bli lättare att rationellt ordna avsättning och till-

varatagande av fångsterna, och det skulle skapa förutsättningar för bättre samhällsbildningar för fiskarbefolkningen, t. ex. i fråga om tillgång till affärer, skolor, inrättningar för hälso- och sjukvård etc. Emellertid torde det vara lika uppenbart, att mycket stora svårigheter föreligga att med direkta åtgärder och över huvud taget på annat än mycket lång sikt åvägabringa en dylik koncentration av fisket. Omkring 40 % av våra saltsjöfiskare äro binäringsfiskare, vilkas möjligheter att byta bosättningsort begränsas av att de äro bundna till även andra sysselsättningar än fisket. En övervägande del av fiskarbefolkningen har kapital investerat i bostads- och andra fastigheter, tillgångar vilka svårligen skulle kunna frigöras vid en allmän avflyttning. Därtill kommer — förutom det att fiskarbefolkningens nuvarande bosättning bygger på gamla och starka traditioner, som icke utan vidare vare sig böra eller kunna brytas — att tillgång till ett relativt stort antal hamnar är av värde med hänsyn till intresset att vidmakthålla fiskets rörlighet, till behovet av replihamnar och nödhamnar samt med hänsyn till den allmänna trafikens intressen.

Även om jag under sådana förhållanden icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att nu förorda genomförandet av sådana särskilda utredningar angående fiskets lämpligaste lokalisering, som länsstyrelsen i Malmöhus län föreslagit, och därmed fördröja framläggandet av fiskehamnsutredningens förslag, finner jag det ändock möjligt och riktigt, att i samband med den efterföljande administrativa handläggningen av frågorna rörande fiskehamnarnas utbyggande en viss ytterligare prövning av ärendena utifrån här åsyftade synpunkter verkställes. Jag avser i detta sammanhang framför allt en bedömning av den för den närmaste framtiden sannolika utvecklingen av de olika orternas befolkning och, i den mån den låter sig göra, av den lokala yrkesutövande fiskarbefolkningens troliga utveckling. Det torde, såsom bl. a. vissa av 1945 års skärgårdsutredning redovisade uppgifter ge vid handen och såsom för övrigt olika remissyttranden synas bekräfta, förhålla sig så, att beträffande flera av särskilt de mindre och sämst belägna fiskelägena en avflyttning av den yngre befolkningen sedan länge pågått. Denna avflyttning har resulterat i en mycket ogynnsam ålderssammansättning av den nuvarande yrkesutövande fiskarbefolkningen, och den kan, som på många håll redan förmärkts, antagas inom kort komma att leda till en påtaglig minskning av även dess antal och följaktligen därmed till en avgörande tillbakagång, i vissa fall kanhända ett totalt nedläggande, av fisket på orterna i fråga. Det synes mig ofrånkomligt, att vid ställningstagandet till föreslagna fiskehamnsprojekt hänsyn tages till sådana omständigheter som dessa — icke så att orter med goda betingelser för fiskets bedrivande enbart på grund av en konstaterad avflyttningstendens berövas de fiskehamnsanläggningar, som kunna vara en förutsättning för avflyttningens upphörande, men så att orter, som på grund av dåliga betingelser för fisket under alla förhållanden kunna antagas sakna förutsättningar att behålla sin yrkesutövande befolkning, icke förses med dyrbara anläggningar, vilka bättre behövas på andra håll.

Under de förutsättningar, som jag nu angivit, är jag beredd att förorda, att en allmän utbyggnadsverksamhet avseende fiskehamnarna kommer till stånd och att den av de sakkunniga uppgjorda planen härför får tjäna som ledning för dess genomförande.

Vad sedan gäller de sakkunnigas förslag till ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till byggande av fiskehamnar m. m., biträder jag de sakkunnigas mening, att kostnader för förbättring av redan befintliga statliga fiskehamnar må bestridas helt av statsmedel, men att anläggning av nya, statliga fiskehamnar icke vidare bör komma till stånd. Att staten skulle svara för hela byggnadskostnaden för alla fiskehamnar, såsom ifrågasatts i ett remissyttrande, är jag sålunda icke beredd att förorda, då jag finner en viss ekonomisk prestation från fiskarnas egen sida vara av värde, icke endast för att därmed deras intresse för hamnarnas underhåll skall engageras, utan jämväl och främst för att jag däri ser en omständighet, som kan verka återhållande på överdrivna krav i fråga om hamnarnas utförande och dimensionering. Jag är emellertid beredd att biträda de sakkunnigas förslag, att statsbidrag till statsunderstödda fiskehamnar skall kunna beviljas med mera än 90 % av verkliga byggnadskostnaden, där detta kan föranledas av särskilda skäl sådana som dem de sakkunniga angivit.

Jag biträder likaledes de sakkunnigas förslag i syfte att möjliggöra en decentralisering av statsbidragsärendenas handläggning.

Ej heller har jag någon erinran att anföra mot de sakkunnigas förslag om slopande av de i nu gällande statsbidragskungörelse intagna, på statsunderstödda fiskehamnar tillämpliga stadgandena om avsättning av hamninkomster till särskilda underhållsfonder och om iståndsättande av vid storm eller annan naturhändelse vållade skador.

De föreslagna särskilda bestämmelserna rörande statsbidrag till sådana smärre arbeten, vilkas kostnad icke överstiger 10 000 kronor, å orter, där statsunderstödd fiskehamn ej förut finnes, synas mig godtagbara. Däremot kan jag icke biträda det i ett remissyttrande framförda förslaget, att den som statsbidragsvillkor för övriga arbeten föreslagna bestämmelsen, att område för hamn skall vara avstyckat och lagfart därå beviljad, ersättes enbart med föreskrift, att arrendekontrakt skall vara upprättat.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att under nionde huvudtiteln brukat upptagas ett mot automobilskattemedlen avräknat reservationsanslag, benämnt Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt, från vilket medel anvisas bl. a. till bidrag för anläggande av fiskebåtsbryggor m. m., alltså sådana smärre arbeten som enligt de sakkunnigas förslag skulle kunna få bidrag från anslaget till byggande av fiskehamnar. I samband med avlämnande av 1947 års statsverksproposition anförde vederbörande föredragande, att därest 1944 års fiskehamnsutrednings då väntade förslag skulle föranleda, att kostnaderna för dylika anläggningar komme att bestridas från annat anslag, borde övervägas, huruvida sålunda anvisade be-

lopp skulle betraktas som en restitution av bensinskattemedel till fiskerinäringen och alltså i framtiden tagas i beräkning vid bestämmandet av det nämnda, under nionde huvudtiteln upptagna anslaget. Med hänsyn till att förslag redan framlagts om anvisande av ifrågasvarande anslag för nästa budgetår med från föregående år oförändrat belopp och jämväl med hänsyn till att jag för budgetåret 1948/49 icke ansett mig kunna förorda anvisande av större anslag än 1 500 000 kronor till byggande av fiskehamnar, vill jag för nämnda budgetår icke ifrågasätta någon ändring av den tidigare tillämpade ordningen för ifrågasvarande anslagsdisposition. Sedan därtill årets riksdag nu begärt en allmän utredning av frågan om restitution av bensinskatt till jordbruket och fiskerinäringen, synes ett ställningstagande till frågan för kommande budgetår få bli beroende av de resultat den begärda utredningen kommer till.

Lantbruksstyrelsens och lotsstyrelsens förslag om inhämtande i vissa fall av deras yttranden vid handläggningen av fiskehamnsfrågor synas mig icke behöva föranleda särskilda stadganden, då jag förutsätter, att samråd med dessa ämbetsverk — vid bifall till den till årets riksdag avlämnade propositionen om inrättande av en särskild fiskeristyreelse, med denna och lotsstyrelsen — ändock skall äga rum i erforderlig utsträckning. Ej heller synas särskilda ytterligare föreskrifter vara erforderliga beträffande länsstyrelsernas inhämtande av fiskarbefolkningens och övriga berörda personers eller menigheters yttrande över hos länsstyrelserna prövade fiskehamnsfrågor.

Den i remissyttrandet från riksräkenskapsverket upptagna frågan om sammanläggning av de båda tidigare anslag, under vilka medel anvisats till statliga resp. statsunderstödda fiskehamnar, har jag i samband med avlåtandet av årets statsverksproposition som nämnt redan tagit ställning till. I detta sammanhang önskar jag endast erinra om att riksdagen redan tidigare anvisat medel under ett och samma anslag — t. ex. de under sjätte huvudtiteln upptagna anslagen Byggande av broar och Stensättning av vägar — att användas såväl för statliga ändamål som för bidrag. Ehuru jag sålunda ansett, att fiskehamnsanslagen kunna sammanläggas till ett anslag, finner jag det lämpligt, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sin bokföring redovisar medelsförbrukningen på ett sådant sätt, att förbrukningen för statliga och icke statliga ändamål kan särskiljas.»

Utskottet. För närvarande anvisas medel till byggande, utvidgning och förbättring av fiskehamnar under två olika reservationsanslag, nämligen ett till byggande och förbättring av statens fiskehamnar och farleder samt ett till bidrag till byggande och underhåll av statsunderstödda fiskehamnar. Kostnaderna för byggande och förbättring av statens fiskehamnar ha hittills helt bestritts av statsmedel. Statsbidrag till byggande av fiskehamnar åter ha kunnat beviljas till 90 % av verkliga kostnaden. 1944 års fiskehamnsutredning har nu föreslagit, att ytterligare statliga fiskehamnar icke skola byggas, men att kostnader för förbättring av redan befintliga statliga fiskehamnar

alltjämt skola bestridas helt av statsmedel. Å andra sidan har fiskehamnsutredningen förordat, att statsbidrag till statsunderstödda fiskehamnar skall kunna beviljas till högre belopp än 90 % av verkliga kostnaden, om särskilda skäl därtill föreligga. Berörda förslag ha av departementschefen biträttats. Utskottet finner departementschefens skäl för en ändring av nuvarande principer för statens medverkan vid byggandet av nya fiskehamnar bärande och vill förty för sin del tillstyrka, vad härvidlag föreslagits.

Hittills ha anlagts drygt ett 30-tal statens fiskehamnar; därjämte ha omkring 145 statsunderstödda hamnar anlagts eller förbättrats. Av fiskehamnsutredningens betänkande framgår emellertid, att det aktuella behovet av nya eller förbättrade fiskehamnar är mycket stort. Det av utredningen bearbetade materialet — grundat på ansökningar om statsbidrag eller om upprättande av arbetsplaner — omfattar sålunda 334 arbetsprojekt, därunder 237 avse nyanläggningar. Det är uppenbart, att ett realiserande av samtliga dessa projekt under nuvarande förhållanden icke är möjligt. Fiskehamnsutredningen har också vid sin prövning av de anmälda projekten funnit en begränsning av anläggningsverksamheten vara nödvändig. De allmänna grunder som därvid tillämpats synas lämpligt avvägda. Från dessa utgångspunkter har utredningen förordat en förbättring av 16 statens fiskehamnar, nyanläggning av 121 fiskehamnar och förbättring av 53 hittills statsunderstödda fiskehamnar, varjämte utredningen föreslagit utförande av ett mindre antal smärre arbeten, vart och ett till en kostnad av högst 10 000 kronor. Totalkostnaden för detta utbyggnadsprogram, som av utredningen uppdelats på en femårsperiod, har beräknats till omkring 28 miljoner kronor. Utskottet finner det vara av stort värde, att en inventering av ifrågakommande byggnadsprojekt nu verkställts, ävensom att en flerårsplan för att öka och förbättra tillgången på lämpliga hamnar för fiskets behov upprättats. Vid bedömandet av möjligheterna att realisera planen måste emellertid, såsom departementschefen framhållit, beaktas såväl den nuvarande bristen på arbetskraft och byggnadsmateriel som nödvändigheten att hålla tillbaka investeringsverksamheten. Utskottet delar sålunda departementschefens uppfattning om ofrånkomligheten av att utbyggnadstakten lämpas efter den fortsatta utvecklingen av det ekonomiska läget.

Den av fiskehamnsutredningen uppgjorda flerårsplanen upptar hamnbyggnadsprojekten efter deras angelägenhet. Graderingen har emellertid begränsats till en prövning av ordningsföljden mellan företag huvudsakligen inom ett och samma län. Utskottet finner — icke minst med hänsyn till den förskjutning av programmets genomförande, som kan bli en följd av den under rådande förhållanden begränsade medelsanvisningen — naturligt, att det kan bli nödvändigt att i olika avseenden företaga jämkningar i planen såväl i vad avser arbetsprojektens utformning som beträffande deras gradering ur angelägenhetssynpunkt. Planen synes emellertid utskottet ägnad att i stort sett giva en ledning för den fortsatta administrativa handläggningen av utbyggnadsverksamheten.

I vissa remissyttranden över utredningens förslag har framhållits att vid prövningen av frågan om utbyggandet av fiskehamnarna jämväl bör beaktas önskvärdheten av att fisket koncentreras till färre fiskehamnar samt att fiskets lokaliseringsfrågor prövas i ett vidare sammanhang. Till stöd härför har bland annat åberopats uttalande av 1945 års fiskeriutredning om det önskvärda i att en rationalisering och sanering inom fiskerinäringen sker genom en förflyttning av fiskare från ur näringens synpunkt illa belägna platser till sådana, som erbjuda bättre villkor för näringen, därvid borde kunna ifrågakomma ekonomisk hjälp för förflyttningen. Departementschefen har funnit här avsedda problem vara av den vikt, att de förtjäna att bedömas i samband med det slutliga ställningstagandet till fiskehamnsutredningens utbyggnadsplan och att de därvid kunna föranleda jämkningar i denna. Enligt utskottets mening synes emellertid vad departementschefen i förevarande sammanhang anfört närmast tala för att den allra största försiktighet bör iakttagas, när det gäller att bedöma om en revidering av den av fiskehamnsutredningen förordade utbyggnadsplanen bör ske från nu angivna utgångspunkter.

Vad i propositionen förordats i fråga om decentralisering av statsbidragsärendenas handläggning, om slopande av de i nu gällande statsbidragskungörelse intagna stadgandena om avsättning av hamninkomster till särskilda underhållsfonder och om iståndsättande av vid storm eller annan naturhändelse vållade skador samt om utformandet av bestämmelserna rörande statsbidrag till sådana smärre arbeten, vilkas kostnad icke kommer att överstiga 10 000 kronor, tillstyrkes av utskottet.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under framhållande, att årets riksdag bifallit av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen framlagt förslag om anvisande för budgetåret 1948/49 av ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor till byggande av fiskehamnar, samt att detta förslag utformats under hänsynstagande till fiskehamnsutredningens i förevarande proposition anmälda betänkande, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anfört;

b) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 5 mars 1948 förordade ändringar i gällande bestämmelser rörande statsbidrag till byggande av fiskehamnar.

Stockholm den 18 maj 1948.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Lindström, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Heiding, Gustav Emil Andersson, Bergh och Ohlon; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Andersson i Malmö, Mårtensson, Lindholm, Pettersson i Dahl, Boman i Kieryd, Åkerström, Holmström, Persson i Vinberg och Birke.

